

בא (201)

אותו צדיק: ועבדום ועינו אותם קיים בהם, שצרות השיעבוד והעינויים מקיימים ומחזיקים את היהודים באמנות ישראל, אולם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, לא קיים בהם, כלומר אם יש להם רכוש גדול, עשירות וחיים טובים, אין הם משתמשים בטובה, כדי לעבוד את ה', אלא להיפך, חלילה: "וישמן ישורון ויבעט", הם מתגאים וסרים מן הדרך, הרכוש הגדול איננו מקיים אותם באמונתם, אלא מסיט אותם מן הדרך האמת. על כן נאמר: "דָּפַר נָא", אין נא אלא לשון בקשה. בבקשה, הזהר אותם שיודו לה' על חסדו בעת הטובה, וישתמשו במתנות הבורא לעבודתו יתברך, ויעבדו את הקב"ה בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.

ספר "ומתוק האור"

הצורך בתשע המכות לפני מכת בכורות

וְהִכִּיתִי כָל בָּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (יב.יב)
לכאורה קשה, הנה הקב"ה שולח את משה רבינו להוציא את כלל ישראל משעבוד. כשמגיע משה רבינו לבדו, אחרי שעזבוהו שבעים הזקנים, אל פרעה, פרעה מתכחש לעצם קיומו של הבורא יתברך ואומר "וַיֹּאמֶר פֶּרַעַה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמֵּעַ בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יֵדְעֹתִי אֶת ה' וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח" (שמות ב. ה). ולא עוד, אלא מתוך כך מכביד את העבודה על כלל ישראל. לאחר מכן מצוה הקב"ה על משה רבינו להביא בידיו את המכות על פרעה. משה הפך את היאור לדם, ועדיין פרעה אינו נאות לשחררם. ממשיך משה רבינו בהכאת פרעה על פי ה', ומביא עליו את המכות צפרדע, כנים, ערוב וכו', ועדיין ללא הועיל. עד שהגיעו למכת בכורות, אז הכה הקב"ה בכבודו ובעצמו את בכורי מצרים: "אֲנִי וְלֹא מֶלֶאךְ, אֲנִי וְלֹא שֹׁרֵף", והוא לבדו יתברך הוציאם ממצרים. לשם מה, אפוא, נדרשה כל אותה הקדמה, הכאת פרעה בתשעה מכות ע"י משה רבינו, ולכאורה לא הועילו מאומה? אלא שכך הוא סדר ההנהגה: תחילה עלינו להשתדל לפעול את מה שבאפשרותנו לפעול, ורק אז הקב"ה מביא את הישועה בעצמו. "תחילתו השתדלות וסופו מתנה". זהו כלל גדול ויסודי בעבודת ה', וכפי שמצינו בדברי ה"המסילת ישרים": ענין הקדושה כפול הוא, דהיינו: תחילתו עבודה וסופו גמול, תחילתו השתדלות וסופו מתנה. והיינו שתחילתו הוא מה שהאדם מקדש עצמו, וסופו מה שמקדשים אותו, והוא מה שאמרו חז"ל (יומא לט.): אדם מקדש עצמו מעט מקדשים אותו הרבה, מלמטה מקדשים אותו מלמעלה.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון"

"שלח את עמי", גם את היהודים שהם כגחלים עוממות

שֶׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדֵנִי... (י. ג) שֶׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים... (י. יג)

לְכוּ נָא הַגְּבֵרִים (י. יג)

יש לדקדק על השינויים, משה רבינו אמר "שֶׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדֵנִי", ועבדי פרעה אמרו: "שֶׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים", ופרעה אמר: "לְכוּ נָא הַגְּבֵרִים". ונראה לפרש, כי עבדי פרעה אמרו: "שֶׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים", ומיעוט אנשים שנים, והרמז, כי ב' פעמים 'אנש' בגימטריא 'שבת', כי אמרו שרק שומרי שבת לבד ילכו ויעבדו את ה' אבל לא כל העם, ופרעה אמר: "לְכוּ נָא הַגְּבֵרִים", ומיעוט גברים שנים, ב' פעמים 'גבר' בגימטריא 'קדוש', כי פרעה ברשעתו לא רצה שכל שומרי שבת ילכו אלא הקדושים שבהם. אבל משה ואהרן אמרו: שֶׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדֵנִי, כי "עַמִּי", הוא מלשון "גחלים עוממות", והיינו שגם אנשים רקים מן המצות, שהם רק כגחלים עוממות בקושי, גם כן ילכו אתנו לעבוד את השם, ואמר (י) "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנִעְרֵינוּ וּבְנִקְנֵינוּ גִלְף בְּכַנְיָנוּ וּבְכַנְיָנוּ בְּצִאֲנָנוּ וּבְכַבְּרָנוּ גִלְף פִּי חָג יְהוָה לָנוּ".

ספר "עלים לתרופה"

בן אדם לחבירו

לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתּוֹ (י. כג)

פסוק זה אפשר לדרוש בענין אחד מן התחומים בהם נדרשת מן היהודי עבודה תמידית, המצוות בין אדם לחבירו. לא פעם סובלים האנשים צרות צרורות, כיהודים מאמינים הריהם מפשפשים במעשיהם, עושים את חשבון נפשם, ומגלים עד כמה זלזלו וחסאו בעיני בין אדם לחבירו. כשהם מתחזקים בכך, ומבקשים את סליחתם של אותם בני אדם, הם זוכים להסיר את מידת הדין המתוחה מעליהם. פעמים רבות, בוחרים האנשים לתקן דוקא ענינים שבין אדם למקום, מחזקים את שמירת השבת שלהם, מחליפים תפילין, מקפידים על התפילות, אבל את התחום של בין אדם לחבירו הם שוכחים ומזניחים. זהו שנאמר בפסוק "וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתּוֹ", מפני מה לא הצליחו לקום? משום ש"לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו", כשהאדם אינו רואה את אחיו ואינו מתחשב בו, הריהו עלול להביא על ראשו צרות ויסורים.

ספר "ומתוק האור"

בקשה שאף הרכוש יקימם באמונתם

דָּפַר נָא בְּאֶזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רָעָהוּ (יא. ב)

דבר נא, אין 'נא' אלא לשון בקשה, בבקשה מימך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק, אברהם: "ועבדום ועינו אותם" קיים בהם, "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", לא קיים בהם (רש"י). כך יש לפרש: שלא יואמר

סכנת הנמנע מהתבוננות במעשיו

ויקם פרעה לִלְלָהּ הוּא (יב. ל)

"קם ממִיטתו" (רש"י). יש להבין, אמנם פרעה היה רשע אך לא טיפש, ברור היה לו שכשם שהתקיימו דברי משה בכל תשעת המכות הקודמות שסבל בהם סבל כה רב, כך יתקיימו דבריו במכה זו, והלא הוא עצמו היה בכור, ואם כן הדבר נוגע לו אישית ולבנו בכורו ואיך יתכן להבין שלא היה מודאג ושכב בלילה במנוחה? היה הגה"צ ר' חיים פרידלנדר זצ"ל אומר: בגודל רשעותו וכבדות לבו חי בכל חייו את הזמן הקרוב ולא שם לבו לסכנות ולו הגדולות והקרובות ביותר ונשאר בשלוות רוחו. זו היתה הסיבה שהקב"ה הכביד את לבו וחיזקו שלא לשלחם, כי גם כשרצה לשלחם לא נבע הדבר מרצון לשלחם, רק מרצון שיפסיק הסבל הרגעי ממנו ומעמו. יתבונן כל אחד בעצמו, עד כמה הוא מתבונן במעשיו ואורחותיו ואם הוא משתדל להיות מודאג באמת לתת ליצר הרע להשתלט עליו.

ספר "לחתך עליון"

לקח מוסרי ממצות התפילין

וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בִּידְךָ תִּתְּנָהּ הוֹצֵאָה ה' מִמִּצְרַיִם (יג. ט)

פעם אחת ראה רבי אליהו לופיאן זצ"ל, אדם שמחזיק בידי מכשיר טייפ קטן. כאשר שמע קול בוקע מתוכו, שאל בתמיהה גדולה: האם אכן אפשר להפעילו בלי חיבור חוט חשמל לשקע? משנענה בחיוב, שאל: אם כן, מדוע קשה להאמין, שכאן על הראש במקום הנחת תפילין של ראש, מונחת קופסא קטנה המושכת שפע של קדושה ממרום, בלא שום חיבור הנראה לעין, באמצעות הדברים שהיא מכילה בתוכה, הלוא הן הפרשיות? הוסיף רבי אליהו לשאול: ומה אם יחסר במכשיר אפילו בורג קטן אחד? הרי בלא ספק לא יוכל המכשיר לפעול כלל, נכון, אישר הלה את הקביעה. המשיך רבי אליהו ואמר: גם זאת יש ללמוד מהטייפ, שאם חסר בפרשת אפילו קוצו של יו"ד, נפגמת הפעולה ונפסק השפע.

ספר "להתענג בתענוגים"

וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְךָ...כִּי בְּחֻזְק יָד הוֹצֵאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם

(יג. טו)

למדו חז"ל (מנחות לו.): "יִדְּכָה", יד-כהה, שהיא של שמאל, צריך לדעת מדוע לא בחר ה' ביד ימין שהוא המשובח לעשות בו המצוה, וחז"ל (שם) אמרו להיותו מכוון כנגד הלב שבשמאל, ודבריהם אמת. אלא שנראה לי לתת טוב טעם, כי הכתוב עצמו נתן טעם הדבר: "כִּי בְּחֻזְק יָד", כי יש לך לדעת, כי האדון ב"ה יש במדותיו ב' בחינות, הא' תקרא "יד הגדולה", והאחת "יד החזקה". היד הגדולה, היא צד החסד והטוב (ימין), והיד החזקה היא הגבורה, המשלמת לעשות רע כרעתו. ובהוצאת בני ישראל ממצרים נטה ה' יד החזקה והכה

שונאיו עשר מכות. ולכן גמר אומר האדון ב"ה שתהיה הנחת התפילין בכתיבת זכרון ביד כהה שלנו שהיא דוגמת יד החזקה המוציאה אותנו ממצרים. וזה הוא שאמר הכתוב כאן "כִּי בְּחֻזְק יָד" רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" בשם אור החיים הקדוש

הלכה: לימוד תורה לשמה: כוונת "לשמה"

כתב השו"ע (יו"ד ס' רמ"ו ס"ב): לעולם יעסוק אדם בתורה אפי' שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. כתב הפוסקים ותשובות (אות מה): וכוונת 'תורה לשמה', מבואר ברמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"ה) וז"ל: "וכל העוסק בתורה לא מיראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה, הרי זה עוסק בה לשמה". והיינו שלא ישתף עם כוונה זו שום כוונת אחרת אלא רק בלתי לה' לבדו. ויש בזה מדרגות זו למעלה מזו בזיכוך החומר ויחוד המעשה.

פתגם: רק מי שמתעלם מעצמו, יוכל להתעלם מסביבתו. ספר "שמחה"

חקירה: קשר עליון של ציצית

כדי שהציצית תתחבר לבגד, או כדי שחוטי הציצית יתחברו זה לזה. (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"ב ד"ה קשר של ציצית)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: שידוע לשאול

תוך כדי שיחה עם מקורביו בנוגע ליחסים שבין הרב ובני עדתו, נענה רבי שמואל מסלנט, רבה של ירושלים, ואמר: מובטחני בבעלי הבתים שלי, שיעשו כל מה שאשאל מהם. הקשה אחד הנוכחים בתמיהה: מנין לרבינו הבטחון הזה? השיב לו רבי שמואל בחיוך: שכן דבר אשר לא יעשה, לא אשאל מהם.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף קסח)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, סשא בנימין בן קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי, רבקה בת ליוה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה. מסעודה בת בלה.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
כלל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr